

KAPITOLA I

Když jsem byl mladší a všechno se mě hloub dotýkalo, dal mi otec jednu radu, která se mi od té doby pořád honí hlavou.

„Vždycky, když dostaneš chuť někoho kritizovat,“ řekl mi, „vzpomeň si, že všichni lidé na tomhle světě neměli takové výhody jako ty.“

Víc neřekl, ale byli jsme k sobě vždycky jistým zdrženlivým způsobem neobyčejně sdílní a já pochopil, že měl na mysli daleko víc. Proto také bývám zdrženlivý v úsudcích; ten zvyk mi otevřel mnoho podivuhodných povah a učinil mě rovněž obětí hezké řádky notorických otravů. Vyskytly se totiž podobná vlastnost u někoho normálního, abnormální mysl ji rychle objeví a přimkne se k ní, a tak se stalo, že jsem byl na univerzitě neprávem obžalován z politikaření, protože jsem byl zasvěcen do tajných bolů neznámých výstředních lidí. Většinu těch důvěrností jsem nevyhledával – často jsem předstíral spánek, zaměstnání nebo nepřátelskou lhostejnost, když jsem podle nějakého neklamného znaku zjistil, že důvěrné sdělení je na obzoru, neboť důvěrná sdělení mladých mužů, nebo alespoň způsob, jakým je vyjadřují, mají obvykle sklon k plagiátorství a brzdí je zřejmá vnitřní cenzura. Být zdrženlivý v úsudcích vyžaduje nekonečné naděje. Pořád se ještě trochu bojím, že o něco přijdu, zapomenuli – jak otec snobsky poznamenal a já snobsky opakuji – že smysl pro základní pravidla slušnosti je novorozenatům rozdělován nerovnoměrně.

Když jsem se takto pochlubil svou snášenlivostí, musím přiznat, že má jisté meze. Základy chování mohou spočívat na tvrdé skále nebo na mokřích bažinách, ale když to dosáhne určité meze, je mi už jedno, na čem spočívají. Když jsem se loni na podzim vrátil z Východu, cítil jsem, že toužím, aby svět nosil uniformu a postavil se jednou provždy do jakéhosi morálního pozoru; nestál jsem už o žádné bouřlivé výlety, na nichž by se mi dostalo privilegia nakouknout do lidského srdce. Jenom na člověka, který dává této knize jméno, jsem nereagoval tímto způsobem – na Gatsbyho, jenž byl ztělesněním všeho, k čemu cítím nepředstírané opovržení. Rodí-li se osobnost z nepřetržité řady úspěšných gest, pak v něm bylo něco oslnivého, jakási zvýšená citlivost pro přísliby života, jako kdyby byl spřízněn s některým z oněch složitých přístrojů, které zaznamenávají zeměřesení na vzdálenost deseti tisíc mil. Takhle citlivá vnímavost neměla nic společného s onou otřelou přístupností dojmům, která se skrývá pod důstojným pojmem „tvůrčí povahy“ – bylo to mimořádné nadání doufat, romantická schopnost být neustále v očekávání, jakou jsem u nikoho jiného nikdy nenašel a jakou asi už stěží někdy najdu. Ne – nakonec se ukázalo, že s Gatsbym je všechno v pořádku; mému zájmu o jalové stesky a krátkodeché extáze lidských bytostí učinilo načas konec to, čeho se Gatsby stal kořistí, ten bídný prach, který se zvedal za jeho sny.

Naše rodina patří již tři generace k význačným zámožným lidem v tomto středozápadním městě. Carrawayové jsou vlastně jakýsi klan a říká se u nás, že pocházíme od vévody z Buccleuchu; ale skutečný zakladatel větve, k níž patřím, byl bratr mého dědečka, který se sem přistěhoval v roce jednapadesátém, do občanské války za sebe poslal náhradníka a zařídil si železářství ve velkém, které můj otec vede dodnes.

Nikdy jsem toho prastrýce neviděl, ale říkají o mně, že jsem mu podoben — soudí tak zejména podle poněkud přísně se

tvářícího portrétu, který visí v otcově kanceláři. Skončil jsem studia v New Havenu roku 1915, právě čtvrt století po svém otci, a o něco později jsem se zúčastnil onoho opožděného teutonského stěhování národů známého pod jménem světová válka. Náš protiútok se mi líbil do té míry, že když jsem přišel zpátky, neměl jsem stání. Místo, aby byl Středo západ teplým koutkem v srdci světa, vypadal nyní jako rozervaný okraj vesmíru – a tak jsem se rozhodl jít na Východ a naučit se obchodovat s cennými papíry. Obchodoval s nimi každý, koho jsem znal, a tak jsem se domníval, že jednoho svobodného mládence to ještě může uživit. Všechny tety a strýcové o tom konali porady, jako by pro mne vybírali přípravku, ale konečně, tváříce se velmi vážně a zdráhavě, prohlásili, „no vlastně – proč ne“. Otec se uvolil, že mě bude rok finančně podporovat, a po všelijakých zdrženích jsem přišel na Východ – myslil jsem, že natrvalo – na jaře v roce dvaadvacátém.

Především šlo o to, najít si ve městě byt, ale bylo to zrovna v teplé sezóně a já sotva opustil krajinu rozlehlých trávníků a přívětivých stromů, takže když mi jeden mladý muž v kanceláři navrhl, abychom si společně pronajali dům na předměstí, zdálo se mi, že je to ohromný nápad. Sehnal ten domek, větrem ošlehaný bungalov z lepenky za osmdesát dolarů měsíčně, ale v posledním okamžiku ho firma poslala do Washingtonu a já šel na venek sám. Měl jsem psa, alespoň několik dnů jsem ho měl, potom utekl – dále starého dodge a finskou hospodyní, která mi stlala a vařila snídani a nad elektrickým sporákem si pro sebe mumlala finské moudrosti.

Pár dnů jsem byl opuštěný, až mě jednou ráno zastavil na cestě nějaký člověk, který přijel o něco později než já.

„Jak se dostanu do vesnice Západní Vejce?“ zeptal se bezradně.

Řekl jsem mu to. A když jsem kráčet dál, nebyl jsem už opuštěn. Stal jsem se průvodcem cizinců, průkopníkem,

pionýrským osadníkem. Udělil mi tak zcela mimochodem místní domovské právo.

A tak v záři slunce a v záplavě listů na rozpukajících stromech, vyrůstajících jako ve zrychleném filmu, zmocnilo se mě ono známé přesvědčení, že s létem začíná život znovu.

Jednak jsem měl tolik co číst, a bylo tu tolik kypícího zdraví, jež si člověk mohl natrhat rovnou ze životodárného vzduchu.

Koupil jsem si několik svazků pojednávajících o bankovních záležitostech a o úvěru a o ukládacích papírech; stály na mé polici červené a zlaté jako nové peníze z mincovny a slibovaly odhalit skvělá tajemství, která znali pouze Midas a Morgan a Maecenas. A choval jsem vznešený úmysl přečíst si ještě mnoho jiných knih. Na univerzitě jsem měl jisté literární sklony – jeden rok jsem napsal řadu pompézních a zcela fráзовitých úvodníků pro Yaleské noviny – a nyní jsem se chystal, že se k tomu opět vrátím a stanu se tím nejspécializovanějším odborníkem, člověkem všestranného rozhledu. To není pouze epigram – koneckonců se člověk na život nejlépe dívá jen z jednoho okna.

Byla to čistě náhoda, že jsem si najal dům v jedné z nejpodivnějších osad v Severní Americe. Bylo to na onom útulém bouřlivém ostrově, který se rozprostírá na východ od New Yorku a kde jsou kromě jiných přírodních zvláštností dva podivuhodné pevninské útvary. Z onoho velkého mokrého venkovského dvora longislandského průlivu, z té nejkrotší spousty slané vody na západní polokouli, vyčnívá dvacet mil od města pár obrovských vajec stejného tvaru, oddělených jen jakousi rádobyzátokou. Nejsou to dokonalé ovály – na koncích, kde se dotýkají, jsou obě zploštělá jako vejce v příběhu o Kolumbovi – ale rackům, kteří se nad nimi vznášejí, musí jejich fyzická podobnost ustavičně působit zmatek. Ty, kdo nemají křídla, zaujme mnohem víc skutečnost, že kromě tvaru a velikosti se v ničem jiném nepodobají.

Bydlel jsem na Západním Vejci, na tom – no prostě na tom méně elegantním, ačkoliv tohle je velmi povrchní nálepka, jak vyjádřit bizarní a dosti podivný kontrast mezi nimi. Můj dům stál na samé špičce Vejce, pouhých padesát yardů od Průlivu, a byl vmáčknut mezi dvě obrovské budovy, za které se platí dvanáct až patnáct tisíc dolarů za sezónu. Budova po mé pravici byla podle všech měřítek něco velkolepého – byla to opravdu napodobenina nějakého normandského Hôtel de Ville, na jedné straně s věží, zbrusu novou pod tenoučkými vousy drsného břechťanu, s mramorovým bazénem a s více než čtyřicetiakovým trávníkem a zahradou. To bylo Gatsbyho sídlo. Nebo spíš, jelikož jsem pana Gatsbyho ještě neznal, bylo to sídlo obývané pánem onoho jména. Můj vlastní dům byl pro ostudu, ale byla to malá ostuda a přehlédli ji, takže jsem měl vyhlídku na vodu, částečnou vyhlídku na sousedův trávník a potěšení z blízkosti milionářů – to vše za osmdesát dolarů měsíčně.

Na druhé straně rádobyzátoky se podél vody táhly třpytící se paláce elegantního Východního Vejce, a události léta začínají vlastně toho večera, kdy jsem tam jel na večeři k Buchananovým. Daisy byla má vzdálená sestřenice z druhého kolena a Toma jsem poznal na univerzitě. A hned po válce jsem u nich strávil dva dny v Chicagu.

Daisyin manžel býval kromě jiných fyzických předností jedním z nejbáječnějších křídel, jaká kdy hrála fotbal v New Havenu – v určitém smyslu postavou celonárodního významu, jedním z těch lidí, kteří v jednadvaceti dosáhnou tak závratné výtečnosti v nějakém omezeném oboru, že všechno, co přijde potom, cítí už jako strašné zklamání. Pocházel z nesmírně bohaté rodiny – dokonce i na univerzitě mu vytykali, jak rozhazuje peníze – ale pak odešel z Chicaga a přesídlil na Východ s takovou pompou, že to člověku vyrazilo dech: přivezl si například úplný tým pólových poníků až z Lake Forestu. Bylo těžké uvěřit, že někdo z mé generace je tak bohatý, že si to může dovolit.

Proč přišli na Východ, to nevím. Pro nic za nic strávili rok ve Francii, a potom se toulali bez cíle z místa na místo všude, kde lidé hráli pólo a oddávali se vespolek bohatství. Tentokrát se prý přestěhovali natrvalo, řekla Daisy do telefonu, ale já jí nevěřil – do srdce jsem jí neviděl, ale cítil jsem, že Tom bude přelétat věčně a neurčitě toužit po dramatické vřavě nějakého definitivně dohraného fotbalového zápasu.

A tak se stalo, že jsem jednoho vlahého větrného večera jel naproti na Východní Vejce navštívit dva staré přátele, které jsem sotva znal. Jejich dům byl ještě honosnější, než jsem očekával: veselé červenobílé sídlo v georgiánském koloniálním slohu nad zálivem. Trávník začínal u pobřeží a táhl se čtvrt míle směrem ke hlavnímu vchodu, přeskačkoval sluneční hodiny a cihlové chodníčky a ohnivé zahrady – a nakonec, když dosáhl domu, vyhrnul se po něm vzhůru v podobě svítivých stonků popínavých rostlin, jakoby popoháněn vlastním rozběhem. Průčelí prolamovala řada francouzských oken, zářících nyní odraženým zlatem a široce otevřených do vlahého větrného odpoledne, a na verandě stál rozkročen Tom Buchanan v jezdeckém oděvu.

Změnil se od té doby, co býval v New Havenu. Teď to byl rozložitý třicátník s vlasy jako sláma a měl dost tvrdé rty a povýšené způsoby. Obličejí vévodil pár arogantních očí, takže Tom vypadal, jako by se neustále útočně nakláněl dopředu. Dokonce ani zženštilá paráda jezdeckého oděvu nemohla skrýt nesmírnou sílu toho těla – zdálo se, že trpytící se jezdecké boty vyplňuje do té míry, že šněrování na horním konci hrozí prasknutím, a když pod tenkým kabátem pohnul paží, bylo vidět, jak se mu tam převaluje veliký chomáč svalů. Bylo to tělo schopné nesmírného úsilí – kruté tělo.

Jeho obvyklý tón, hrubší, chraplavý tenor, ještě zvyšoval dojem svárlivosti. Byl v něm nádech otcovského pohrdání i vůči lidem, které měl rád – a v New Havenu byli lidé, kteří ho do hloubi duše nenáviděli.

Jako by říkal: „Nemyslete si, že můj názor na tyhle věci je rozhodující jen proto, že jsem silnější, a že jsem víc chlap než vy.“ V posledním ročníku jsme byli spolu ve stejném klubu, a ačkoliv jsme se nikdy nestali důvěrnými přáteli, měl jsem vždycky dojem, že jsem pro něho přijatelný a že ve své zatvrzelé a vzdorné úzkostlivosti chce, abych ho měl rád.

Několik minut jsme rozmlouvali na slunné verandě.

„Mám to tady hezké,“ řekl a přitom se tékavě rozhlédl.

Vzal mě za rameno, otočil mě a širokou plochou rukou se rozmáchl podél průčelí; ten pohyb zahrnoval nízko položenou italskou zahradu, půlakr přeplněný ostře vonícími růžemi a tuonosý motorový člun, který příliv házel zpátky do moře.

„Patřilo to Demainovi, tomu olejáři.“ Pak mě zase zdvořile a náhle otočil. „Půjdeme dovnitř.“

Šli jsme vysokou chodbou do jasné, růžově zbarvené místnosti, křehce vsazené do domu francouzskými okny na obou koncích. Okna byla dokořán a svítivou bělostí kontrastovala s čerstvou trávou venku, která jako by vrůstala až kousek do domu. Pokojem proudil vánek, na jednom konci vháněl záclony jako bledé vlajky dovnitř a na druhém je vyháněl ven, rozechvíval je až nahoru ke stropu, který vypadal jako svatební dort s cukrovou polevou – a potom se převaloval po vínově červeném koberci a dělal na něm stíny jako vítr na moři.

Jediným úplně nehybným předmětem v pokoji byl obrovský gauč, na kterém se vznášely dvě mladé ženy jako na upoutaném balóně. Obě byly v bílém a šaty se na nich třepaly a nadouvaly, jako by je vítr právě přivánul zpět z krátkého letu kolem domu. Chvilí jsem zůstal stát a naslouchal šlehání a pleskotu záclon a sténání obrazu na stěně. Pak se ozvalo zadunění, jak Tom Buchanan zavřel zadní okna, a zajatý vítr v pokoji odumřel a záclony a koberec a ty dvě mladé ženy se pomalu snesly na podlahu.

Tu mladší jsem neznal. Ležela natažena na svém konci pohovky, ani se nepohnula a bradu měla trošku vystrčenou, jako

by se na ní pokoušela udržet něco, co podle všeho upadne. Jestli mě koutkem oka zahlédla, nedala to žádným způsobem najevo – opravdu, byl jsem natolik překvapen, až jsem málem zamumlal omluvu, že jsem ji svým příchodem vyrušil.

Druhá dívka, Daisy, se pokusila vstát – trošku se naklonila dopředu a zatvářila se přitom svědomitě – pak se zasmála nesmyslným okouzlujícím drobným smíchem a já se také zasmál a popošel jsem dál do pokoje.

„N – n – nemůžu se štěstím ani pohnout.“

Zase se zasmála, jako by řekla něco velmi vtipného, chvíli mě držela za ruku a dívala se mi do obličeje s výrazem, že na celém světě není člověka, kterého tak toužila spatřit. Tak to dělala vždycky. Zašeptala něco, jako že příjmení té balancující dívky je Bakerová. (Slyšel jsem o Daisy říkat, že šeptá jen proto, aby se k ní lidé nakláněli; to byla nepodstatná kritika, která naprosto nemohla zmenšit půvab jejího chování.)

Tak či tak, rty slečny Bakerové se zachvěly, pokynula mi téměř nepozorovatelně, a pak zase rychle zvrátila hlavu zpátky – předmět, který se pokoušela udržet, se zřejmě trochu zakýval, a toho se asi ulekla. Zase jsem měl na jazyku nějakou omluvu. Skoro každý projev naprosté soběstačnosti mě ohromí a naplní obdivem.

Podíval jsem se znovu na svou sestřenici, a ta mi tichým, lahodným hlasem počala klást otázky. Byl to hlas, jaký ucho sleduje, když jeho kadence stoupá a klesá, jako by každá věta byla sledem not, které už nikdy nikdo nezahraje. Obličej měla smutný a rozkošný a všechno v něm bylo zářivé, zářivé oči a zářivá vášnivá ústa, ale v hlase jí zaznívalo vzrušení, na něž muži, kteří o ni stáli, těžko zapomínali: melodická křivka, plná naléhavosti, šeptem pronesené „poslyš“, příslib, že právě před chvílí udělala něco veselého a vzrušujícího a že něco veselého a vzrušujícího se vznáší ve vzduchu i pro nejbližší budoucnost.

Řekl jsem jí, že jsem se cestou na Východ zastavil na den v Chicagu a že ji několik lidí vzkázalo po mně pozdravovat.

„Scházím jim?“ zvolala nadšeně.

„Celé město se proměnilo v poušť. Všechna auta mají levé zadní kolo natřeno načerno jako smuteční věnec a na severním nábřeží se ozývá celou noc neustálé kvílení.“

„To je báječné. Vrátime se tam, Tome. Zítřít!“ Potom dodala mimochodem: „Měl by ses podívat na dítě.“ „To bych rád.“ „Spí. Jsou jí tři roky. Tys jí ještě neviděl?“ „Ne.“

„Tak to bys ji měl vidět. Je –“

Tom Buchanan, který se neklidně potloukal po pokoji, se zastavil a položil mi ruku na rameno.

„Co děláš, Nicku?“

„Dělám obchodního zástupce.“

„U které firmy?“

Řekl jsem mu to.

„O té jsem nikdy neslyšel,“ prohlásil rozhodně.

To mě otrávil.

„Uslyšíš,“ odpověděl jsem krátce. „Uslyšíš, jestli zůstaneš na Východě.“

„Ach, já zůstanu na Východě, jen se neboj,“ řekl a podíval se na Daisy a potom zase na mne, jako by ještě něco čekal.

„To bych byl pěkný pitomec, abych žil někde jinde.“

V tom okamžiku řekla slečna Bakerová: „To ano!“ tak náhle, že jsem sebou trhl – byla to první slova, která pronesla od chvíle, co jsem přišel do pokoje. Zřejmě ji to překvapilo stejně jako mne, neboť zívla a několika rychlými, čilými pohyby se postavila.

„Úplně jsem ztuhla,“ stěžovala si, „ani nepamatuju, jak dlouho už ležím na tom gauči.“

„Na mne se nedívej,“ odpověděla břitce Daisy, „celé odpoledne se tě snažím vytáhnout do New Yorku.“

„Ne, díky,“ řekla slečna Bakerová čtyřem koktejlům, které právě vyrukovaly ze spíže. „Musím za každou cenu dodržovat trénink.“

Její hostitel se na ni podíval nedůvěřivě.

„To teda dodržujete!“ Vypil svůj koktejl, jako by to byla kapka na dně sklenice. „Že vy vůbec někdy něco dokážete, to nechápu.“

Podíval jsem se na slečnu Bakerovou a napadlo mi, co to asi je, co „dokáže“. Bavilo mě dívat se na ni. Byla to štíhlá dívka s drobnými ňadry a držela se zpříma, což zdůrazňovala ještě tím, že strkala ramena dozadu jako mladý kadet. Z bledého, okouzujícího a nespokojeného obličejce na mne pohlédly její šedé, v slunci mžourající oči se zdvořile opětovanou zvědavostí. A tu mi napadlo, že jsem ji nebo její fotografii už někde viděl.

„Vy bydlíte na Západním Vejci,“ poznamenala s opovržením. „Znám tam někoho.“

„Neznám tam ani živou – „

„Přece musíte znát Gatsbyho.“

„Gatsbyho?“ zeptala se Daisy. „Jakého Gatsbyho?“

Než jsem mohl odpovědět, že to je můj soused, ohlásili večeři. Tom Buchanan mi pánovitě vklínil strnulou ruku do podpaží a vyvedl mě z pokoje, jako by přesunoval figurku v dámě na jiné políčko.

Beze spěchu, štíhlé a nedbalé, s rukama lehce opřenýma v bok, nás obě mladé ženy předešly na růžově zbarvenou verandu, otevřenou směrem k západu slunce, kde na stole v ochablém větru blikaly čtyři svíčky.

„K čemu svíčky?“ protestovala Daisy a zamračila se. Uhasila je prsty. „Za čtrnáct dní je nejdelsí den v roce.“ Podívala se na nás celá rozzářená. „Taky vždycky čekáte na nejdelsí den v roce, a pak ho propasete? Já vždycky čekám na nejdelsí den v roce, a pak ho propasu.“

„Měli bychom si něco vymyslet,“ zívla slečna Bakerová a sedla si ke stolu, jako kdyby lezla do postele.

„Dobře,“ řekla Daisy. „A co si vymyslíme?“ Obrátila se bezradně ke mně: „Co si lidé vymýšlejí?“

Než jsem mohl odpovědět, upřela vyděšené oči na svůj malíček.

„Podívej!“ postěžovala si. „Poranila jsem se.“

Všichni jsme se podívali – kloub byl modrý, skoro černý.

„To jsi udělal ty, Tome,“ řekla vyčítavě. „Vím, žes nechtěl, ale udělal jsi to. To mám z toho, že jsem si vzala hrubce, takového ukázkového nadělaného, neohrabaného hromotluka, takového –“

„Nerad slyším slovo ‚hromotluk‘,“ řekl Tom rozmrzele, „i když jen v legraci.“

„Hromotluka,“ trvala na svém Daisy.

Někdy mluvily ona a slečna Bakerová najednou, aniž si překážely, se škádlivou nedůsledností, která nikdy nezněla úplně jako štěbetání a byla tak chladná jako jejich bílé šaty a neosobní oči, prosté vši touhy. Byly tu, braly Toma a mne na vědomí, a jen ze zdvořilosti se líbezně snažily být zábavné nebo dát se bavit. Věděly, že za chvíli večere skončí a zanedlouho potom, že skončí i večer, že se jen tak mimochodem zbaví zase jednoho večera. Byl to obrovský rozdíl proti Západu, kde se večerní události řítí jedna za druhou a lidé jsou neustále zklamáváni v naději, že večer už skončí, nebo naopak trýznění nervózní hrůzou, aby neskončil.

„Vedle tebe si připadám jako člověk bez civilizace, Daisy,“ přiznal jsem se při druhé skleničce klaretu, který byl cítit zátkou, ale přesto mi dost imponoval. „Nemůžeš mluvit o úrodě nebo o něčem takovém?“ Nemyslil jsem tou poznámkou nic zvláštního, ale přijali ji nečekaným způsobem.

„Civilizace je na huntě,“ vybuchl prudce Tom. „V těchhle věcech se ze mě stal hrozný pesimista. Četl jsi *Vznik barevných impérií* od toho Goddarda?“

„Ne, proč?“ odpověděl jsem, poněkud překvapen jeho tónem.

„No, je to pěkná knížka a každý by si ji měl přečíst. Tvrdí se tam, že když si nedáme pozor, bílou rasu to úplně – úplně zaplaví. Je to všechno naprosto vědecké, všechno to dokázali.“

„Z Toma se stává velký myslitel,“ řekla Daisy s výrazem bezmyšlenkovitého smutku. „Čte hlubokomyslné knihy, ve kterých jsou dlouhá slova. Co to bylo za slovo, co jsme –“

„Ty knihy jsou přísně vědecké,“ trval na svém Tom a podíval se na ni netrpělivě. „Ten chlapík to všechno probádal. Je na nás, na vládnoucí rase, abychom si dali pozor, nebo se ke kormidlu dostanou ostatní rasy.“

„Musíme je srazit,“ zašeptala Daisy a divoce zamžourala do žhnoucího slunce.

„Měla bys bydlet v Kalifornii –“ začala slečna Bakerová, ale Tom ji přerušil tím, že poposedl, až židle zapraskala.

„Ten chlápek tvrdí, že my jsme nordická rasa. Já a ty a vy a –“ Nepatrně zaváhal a tak do svého výčtu zahrnul sotva znatelným kývnutím Daisy a ona na mne opět zamrkala. „– A my jsme vytvořili všechno, co dělá civilizaci – prostě vědu a umění a to všechno. Rozumíte?“

V jeho soustředěnosti bylo něco patetického, jako by mu samolibost, ještě výraznější než dřív, už nestačila. Když skoro hned nato zazvonil uvnitř telefon a komorník odešel z verandy, Daisy využila chvilkového přerušování a naklonila se ke mně.

„Povím ti rodinné tajemství,“ zašeptala nadšeně. „Týká se to nosu našeho komorníka. Chceš slyšet něco o nosu našeho komorníka?“

„Kvůli tomu jsem přece dnes večer přijel.“

„Víš, on to nebyl vždycky komorník, býval čističem stříbra u nějakých lidí v New Yorku, kteří měli stříbrný servis pro dvě stě lidí. Musil ho čistit od rána do večera, až se mu to nakonec začalo vrážet do nosu –“

„Šlo to s ním z kopce,“ podotkla slečna Bakerová.

„Ano, šlo to s ním z kopce, až se konečně musel toho zaměstnání vzdát.“

Poslední sluneční paprsek spočinul na okamžik s romantickou něhou na jejím zářícím obličejí; její hlas mě nutil k předklonu, ani jsem nedýchal, jak jsem mu naslouchal –

potom záře pobledla, každý záblesk světla ji opouštěl zdráhavě a s lítostí, jako když děti při setmění odcházejí z příjemné ulice.

Sluha se vrátil a zašeptal něco Tomovi do ucha, načež se Tom zachmuřil, odstrčil židli a beze slova odešel dovnitř. Daisy se opět naklonila dopředu, jako by v ní jeho nepřítomnost něco povzbudila, a hlas jí zářil a zpíval.

„Ráda tě vidím u svého stolu, Nicku. Připomínáš mi – růži, dokonalou růži. Že ji připomíná?“ Otočila se ke slečně Bakerové, aby jí to potvrdila: „Dokonalou růži?“

To nebyla pravda. Zdaleka nevypadám jako růže. Jenom si vymýšlela, ale vyzařovalo z ní vzrušující teplo, jako by se srdce, ukryté v některém z těch bezdechých, okouzlujících slov, pokoušelo vyjít člověku vstříc. Pak najednou hodila ubrousek na stůl, omluvila se a vešla do domu.

Slečna Bakerová a já jsme si vyměnili krátký, úmyslně bezvýznamný pohled. Už jsem se chystal, že něco řeknu, když vtom se pozorně posadila a řekla varovným hlasem „pst“. Bylo slyšet tlumený, vášnivý šepot ze zadního pokoje a slečna Bakerová se beze studu nahnula ve snaze něco pochytit. Šepot se třepotal na hranici srozumitelnosti, ztišil se, pak vzrušeně zesílil a pak přestal docela.

„Ten pan Gatsby, co jste o něm mluvila, je můj soused –“ řekl jsem.

„Budte zticha. Chci slyšet, co se bude dít.“

„Děje se něco?“ zeptal jsem se nevinně.

„Chcete říct, že to nevíte?“ řekla slečna Bakerová upřímně překvapena. „Myslela jsem, že to ví každý.“

„Já ne.“

„No –“ řekla váhavě. „Tom má v New Yorku nějakou ženskou.“

„Nějakou ženskou?“ opakoval jsem mdle.

Slečna Bakerová přikývla.

„Mohla by mít alespoň tolik slušnosti, aby mu nevolala při večeři. Nemyslíte?“

Skoro dřív, než jsem pochopil, co tím myslí, zašustily šaty a zavrzaly kožené boty a Tom a Daisy se vrátili ke stolu.

„Nedalo se nic dělat!“ zvolala Daisy s nepřírozenou veselostí.

Sedla si, pohlédla zpytavě na slečnu Bakerovou a potom na mne a pokračovala: „Byla jsem se na chvilku podívat ven a je to tam strašně romantické. Na trávníku je pták, myslím, že je to slavík a že sem připlul s Cunardem nebo Bílou hvězdou. Zpívá a zpívá – “ Její hlas zazpíval: „Že je to romantické, Tome?“

„Velmi romantické,“ řekl Tom a pak nešťastně oslovil mě: „Jestli bude po večeři ještě světlo, ukážu ti stáje.“

Telefon uvnitř děsivě zazvonil, a když Daisy zavrtěla na Toma rozhodně hlavou, námět stájí, vlastně všechny náměty, se rozplynuly v nic. Z roztříštěných zlomků posledních pěti minut u stolu si vzpomínám, že znovu zapálili svíčky, ačkoliv to nemělo žádný smysl, a já si byl vědom toho, že se chci každému podívat zpříma do obličeje a přitom se vyhnout jeho pohledu. Nemohl jsem tušit, na co myslí Daisy a Tom, ale pochybuji, že slečna Bakerová, která, jak se zdálo, vládla jakýmsi zatvrzelým skepticismem, dokázala úplně vypudit z hlavy onu pronikavou železnou naléhavost, s níž se vnucoval pátý host. Jistým povahám by se situace mohla zdát pikantní – já sám jsem měl nutkání zatelefonovat ihned pro policii.

Není třeba říkat, že o koních se už nikdo nezmínil. Tom a slečna Bakerová, odděleni jeden od druhého několika stopami soumraku, se odloudali zpátky do knihovny, jako by tam chtěli držet vigilie nad nějakou zcela hmatatelnou mrtvolou, a já, pokoušeje se tvářit společensky, jako kdyby mě to všechno zajímalo a jako bych byl poněkud nahluchlý, odešel jsem za Daisy řetězem navzájem souvisejících hal na přední verandu. Tam jsme se v hlubokém přítmí usadili vedle sebe na proutěné křeslo.

Daisy si sevřela obličej v dlaních, jako by se chtěla hmatem přesvědčit o jeho půvabných rysech, a zrak jí klouzal pořád dál do sametového soumraku. Viděl jsem, že se jí zmocňují bouřlivé city, a tak jsem se zeptal na její holčičku, což na ni podle mého názoru mělo mít uklidňující účinek.

„Neznáme se dost dobře, Nicku,“ řekla náhle. „I když jsme bratranec a sestřenice. Nepřišels na mou svatbu.“

„To jsem ještě nebyl doma z války.“

„To je pravda.“ Zaváhala. „Inu, měla jsem se moc bídně, Nicku, a jsem teď pořádně cynická.“

Zřejmě k tomu měla důvod, čekal jsem, ale neřekla už nic, a po chvíli jsem se poněkud matně vrátil k otázce její dcery.

„Mám zato, že mluví a – jí a tak dále.“

„Ale ano.“ Podívala se na mne nepřítomně. „Poslyš, Nicku, povím ti, co jsem řekla, když se narodila. Chceš to slyšet?“

„Hrozně rád.“

„Z toho poznáš, jak jsem se začala dívat na – na ty věci. Nebyla jí ještě ani hodina a Tom byl bůhvíkdě. Probudila jsem se z éteru, bylo mi úplně všechno jedno, a hned jsem se ptala sestry, jestli je to chlapec nebo děvče. Řekla mi, že je to děvče, a já se otočila a začala brečet. ‚No dobře,‘ řekla jsem, ‚jsem ráda, že je to děvče. A doufám, že z ní bude hloupá husa. To je nejlepší, co v tomhle světě může z děvčete být, hezoučká hloupá husa.‘ Víš, já si myslím, že teď je vůbec všechno hrozné,“ pokračovala s přesvědčením. „Všichni si to myslí – ti nejmodernější lidé. A já to vím. Všude jsem byla, všechno jsem viděla a všechno jsem dělala.“ Blýskala vzdorovitě očima na všechny strany, skoro jako Tom, a smála se s okouzlujícím pohrdáním. „Vidím všemu do karet – bože, jak já vidím všemu do karet!“

V tom okamžiku, kdy se její hlas náhle odmlčel a přestal ovládat mou pozornost i mou víru, pocítil jsem, že to, co řekla, je od základu neupřímné. Udělalo se mi z toho nevolno, jako by celý večer byl jakousi léčkou, jak ze mne vymáčk-

nout soucit. Počkal jsem a opravdu za chvíli na mne pohlédla a v její hezké tváři se objevil úšklebek podle všech pravidel, jako by byla dokázala, že je členem nějaké značně exkluzivní tajné společnosti, do níž patří i Tom.

V domě kvetl nachový pokoj světlem. Tom a slečna Bakerová seděli každý na jednom konci dlouhého gauče a ona mu nahlas předčítala ze *Saturday Evening Post* – její brumlavá slova bez koncovek sprádala konejšivou melodii. Světlo lampy, odrážející se jasně na jeho botách a tlumeně na jejích vlasech žlutých jako podzimní listy, se mihlo po papíru, když obrátila stránku a útlé svaly se jí zavlnily na pažích.

Jak jsme vešli dovnitř, umlčela nás na okamžik tím, že zvedla ruku.

„Pokračování,“ řekla a hodila časopis na stůl, „v příštím čísle.“

Její tělo se vzepřelo neklidným pohybem kolenou a slečna Bakerová se zvedla.

„Deset hodin,“ poznamenala — zřejmě poznala správný čas podle stropu. „Je čas, aby tahleta hodná holčička šla do postele.“

„Jordan bude zítra hrát v turnaji,“ vysvětlila mi Daisy, „na-proti ve Welchestru.“

„Ach – vy jste *Jordan Bakerová*.“

Už jsem věděl, proč je mi její tvář povědomá – příjemný pohrdavý výraz té tváře na mne pohlížel z mnoha novinových obrázků ze sportovního života v Asheville, Hot Springs a Palm Beach. Také jsem o ní zaslechl nějakou historku, kritickou, ne-příjemnou historku, ale už dávno jsem zapomněl, co to bylo.

„Dobrou noc,“ řekla měkce. „Vzbuď mě v osm, ano?“

„Jestli se ti bude chtít vstávat.“

„Bude. Dobrou noc, pane Carrawayi. Ještě se uvidíme.“

„Ovšemže se uvidíte,“ potvrdila Daisy. „Vlastně myslím, že tady dohodím svatbu. Příklad častěji, Nicku, a já vás jaksi –

hm – dám dohromady. Třeba vás jako náhodou zamknu do šatníku a odstrčím vás s loďkou na moře a tak podobně – “

„Dobrou noc,“ zvolala slečna Bakerová ze schodů. „Neslyšela jsem ani slovo.“

„Je to milá dívka,“ řekl Tom za chvíli. „Neměli by ji nechat, aby se takhle potloukala po světě.“

„Kdo by neměl?“ zeptala se Daisy chladně.

„Její příbuzní.“

„Její příbuzní jsou jedna asi tak tisíciletá teta a pak, Nick na ni dohlédne, že, Nicku? Letos v létě ji tady budeme mít skoro každou neděli. Myslím, že domácí prostředí jí u nás udělá velmi dobře.“

Daisy a Tom na sebe na okamžik mlčky pohlédli.

„Ona je z New Yorku?“ zeptal jsem se rychle.

„Z Louisvillu. Strávily jsme tam společně nevinná dívčí léta. Naše překrásná nevinná – “

„Promluvila jsi na verandě Nickovi trochu do duše?“ chtěl náhle vědět Tom.

„Promluvila jsem ti do duše?“ Podívala se na mne. „Nemohu si vzpomenout, ale myslím, že jsme mluvili o nordické rase. Ano, určitě. Nějak se nám to nenápadně připletlo do řeči, a než bys řekl švec – “

„Nevěř všemu, co slyšíš, Nicku,“ napomenul mě Tom.

Řekl jsem jen tak mimochodem, že jsem vůbec nic neslyšel, a za několik minut jsem se zvedl k odchodu. Vyprovodili mě ke dveřím a stáli vedle sebe ve veselém čtverci světla. Když jsem zapínal motor, Daisy zavolala rázně: „Počkej! Zapomněla jsem se tě na něco zeptat, a je to důležité. Slyšeli jsme, že ses zasnoubil s nějakou dívkou na Západě.“

„Je to tak,“ připojil se Tom laskavě. „Slyšeli jsme, že ses zasnoubil.“

„To je pomluva. Jsem na to moc chudý.“

„Ale my jsme to slyšeli,“ trvala na svém Daisy a mě překvapilo, jak se znovu rozvila jako květina. „Slyšeli jsme to od tří lidí, tak to musí být pravda.“

Ovšemže jsem věděl, nač narážejí, ale nebyl jsem ani zdaleka zasnouben. Okolnost, že klepy z toho už udělaly ohlášky, byla jednou z příčin, proč jsem přišel na Východ. Člověk nemůže přestat chodit se starou známou kvůli klepům, a naproti tomu jsem neměl v úmyslu nechat se klepy zatáhnout do manželství.

Jejich zájem mě poněkud dojal a přestali mi připadat ve svém bohatství tak vzdáleni – přesto však jsem byl zmaten a trochu znechucen, když jsem odjížděl. Zdálo se mi, že pro Daisy by bylo jediné řešení: sebrat dítě do náručí a utéct z domu – ale na něco takového zřejmě vůbec nepomýšlela. Co se týče Toma, překvapilo mě daleko méně, že „má v New Yorku nějakou ženskou“ než to, že ho sklíčila nějaká kniha. Così ho pudilo ohlodávat kůrku okoralých myšlenek, jako kdyby jeho houževnaté fyzické sobectví už nemohlo vyživit jeho pánovité srdce.

Na střechách domů podle cesty a před garážemi při silnici, kde nové červené benzínové pumpy seděly v tůních světla, bylo už hluboké léto, a když jsem přijel ke své usedlosti na Západním Vejci, zajel jsem autem pod přístřešek a usadil se na chvíli na dvoře na opuštěném válci na trávu. Vítr se utíšil a zanechal po sobě hlučnou, zářivou noc s křídly bijícími ve stromech a s vytrvalým zvukem varhan, jak plné měchy země nadýmaly záby životem. Silueta plížící se kočky se zavlínila v měsíčním světle, a když jsem pootočil hlavu, abych se na ni podíval, viděl jsem, že nejsem sám – padesát stop ode mne, ze stínu domu mého souseda, se vynořila postava, zůstala stát s rukama v kapsách a zadívala se na stříbrný pepř hvězd. Něco v jeho ledabyklých pohybech a v tom, jak stál pevně rozkročen na trávníku, dávalo tušit, že je to sám pan Gatsby, který si vyšel, aby zjistil, jaký podíl z našeho místního nebe patří jemu.

Rozhodl jsem se, že na něj zavolám. Slečna Bakerová se o něm při večeři zmínila a to by k seznámení stačilo. Ale nezavolal jsem, protože náhle dal najevo, že je rád sám – roz-

táhl podivným způsobem paže tmavé vodě vstříc, a třeba jsem byl od něho daleko, byl bych mohl přísahat, že se třese. Mimoděk jsem pohlédl k moři – a nerozeznal jsem nic než jediné zelené světlo, nepatrné a velmi vzdálené, které mohlo označovat konec loděnice. Když jsem se znovu poohlédl po Gatsbym, byl již pryč a já byl v neklidné temnotě opět sám.